

Semanario de conocimientos útiles, disposiciones oficiales é intereses de Filipinas.

Precios de suscripción: En Manila. Dos reales al mes. En Provincias: Un peso el trimestre adelantado. Anuncios á 4 cuartos línea.

Oficinas: Intramuros Calle Real, 5 (librería).

LA LECTURA POPULAR

Director,
ISABELO DE LOS REYES

Editor propietario,
JOSE DE JESUS Y ROSARIO

Periodicong lingo-
hanglálabas na pagla-
lagyan ng mga hatol
ucol sa paglayo sa
ipagcacasaquit, pang-
gamot, pagsasacang,
ayon sa hatol ng ma-
rurunong, mga leyes
at cautasang ipinaha-
hayag sa Gaceta, balita
sa iba't, ibang lugar,
at iba pang dapat pa-
quinabangan.

SUMARIO:

Los Juanes de Malabon;—De las sucesiones;—Historia de Filipinas;—Código penal;—La Huérfana reconocida;—El Ilang-ilang;—Una fábula de Iriarte;—Noticias;—Anuncios.

LOS JUANES DE MALABON

I.

No intento hablar de las famosas *enramadas*, que los galanes de la Península dejan en el alfeizar de la ventana de sus adoradas la noche víspera de S. Juan; tampoco es mi ánimo recordar aquellas populares coplas que canta el vulgo español en tal día.

Preciso es conservar en un libro nuestras impresiones del día de S. Juan Bautista, á fin de que los descendientes tengan recuerdos de nuestras actuales costumbres y así se libren de las angustiosas ansias, con que nosotros buscamos las obras antiguas, de las cuales solo se conservan contradictorias especies.

Pero basta ya de preámbulos que no hacen falta, para decir que los llamados *Juanes* recorrieron el pueblo de Tambobo ó Malabon (y también algunos otros pueblos tagalos, según mis informes) llamando la atención de todos los forasteros.

II.

Estos Juanes son dos: uno terrestre y otro fluvial ó marítimo, ambos suplantando el nombre del precursor del Mesías. Es decir, pretendían llamarse *S. Jaan Bautista*.

El pseudo baptista terrestre es un indígena, cuyo adanismo sería completo, á no llevar un *bahaque*.

Está colocado sobre un *lankape* ó *papag* con pretensiones de andas, adornado con flores y plantas y llevado en hombros por cuatro barbianes de su mismo pelage.

CABUOAN:

Ang mga Juan sa Malabon;—Tungeol sa pagpap amahan;—Historia ng Filipinas;—Código penal;—Ang ulilang cumiquilala ng utang na loob;—Ang Ilang-ilang;—Isang fábula ni Iriarte;—Mga balita;—Anuncios.

ANG MAÑGA JUAN SA MALABON

I

Hindi co ninanasang sabihin ang mga bantog na caluscos, na inilalagay ng mga binata sa España sa mga arco ng bintana ng canilang iniirong cung gabi ng visperas ng S. Juan; hindi co rin naman ipinaaalaala yaong caraniwang canta ng mga castila sa naturang arao.

Cailangang ingatan sa isang libro ang ating mga ngam cung arao ng S. Juan Bautista, upandig ang mga ianac ay magcaalaala sa ating caugalian at sa gayo, i, maligtas sa maluluncot na asam, paris ng ating paghanap sa matatandang sulat.

Nguni, t, sucat na ang mga pabulaclac na di cailangan, upang sabihin na ang mga tinataug na *Juan* ay lumilibot sa bayan ng Tambobo ó Malabon (gayondin naman sa ibang bayang tagalog ayon sa aquing mga balita) na nacapaninibago sa mga bagong dating dito.

II

Dalauang bagay ang mga naturang Juan: ang isa, i, sa catihan at ang isa, i, sa tubig ó sa ilog, na capua umaangquin sa ngalan ng precursor ng Mesias. Ang cahulugan бага, i, si *S. Juan Bautista*.

Ang nagpapangap na mangbibinyag sa lupa ay isang taga rito, na cung ualang bahag, ay adang-adan.

Nacatayo sa isang papag na parang andas napamumutihan ng bulaclac at mga sangha ng cahoy, at pasan sa balicat ng apat na gunggong na caparis din niya.

Siguen al *Santo* (sic) infinidad de turbulentos muchachos y varios músicos si así se puede llamar á unos mortales que hacen sonar guitarras y triángulos.

III

Con decir que el *venerable* Patron de los puletes pretende pasar plaza de imagen *viva* del Bautista, escusado nos parece añadir que lleva en la mano una bandera, y dispuestos los dedos, de modo que sin querer se recuerda aquella copla, muy vulgar en España:

Por allí viene S. Juan
Con el *deo* señalando
En busca de su Maestro
Que lo van crucificando.

El Bautista de Malabon quiere dirigir sus ojos y fijarles en el cielo en actitud de éxtasis; pero los arrapiesos no lo permiten, divirtiéndose en arrojarse lodo á su rostro, para probar su inmovilidad, que hace fundado y razonable aquel símil, que suele usarse en España:

Más tieso que un ajo puerro;
Y que el *deo* de S. Juan.

Por eso, el *Santo* forzosamente tiene que presentar ojos achinados ó miopes y el blanco de estos es encarnado.

IV

El Bautista terrestre vá de puerta en puerta, pero no para pedir pan ó vino, como dicen aquellos cantares:

Recotín, recotán
las campanas de S. Juan
unas piden vino
y otras piden pan;

Sólo *cualtas* admite el *Santo*. Y las que le dan se echan en una alcancía, que suele llenarse.

Un peninsular que se compadeció del *Mártir del dinero*, le dió medio peso.

V

Como va dicho, el *Santo* procura guardar mutismo; más si algun atrevido alarga sus *escrilegas* manos á los adornos de las andas, está lejos de recibir un sopapo del *Benéfico*, armándose en la procesión alguna poco edificante batahola.

Después de satisfechas las aspiraciones pecuniarias del *Santo*, le llevan al puente del *señante* D. Sebastian.

Sinusundan ang *Santo* (dao) ng gulonggulong mga bata at madlang músico (cung matatawag ng gayon) ang ilang catawo na tumutugtog ng biguela at batinting.

III

Sa pagsasabing ang *cagalanggalang* na pinatasci ng mga pillo ay ibig humuad na larauang buhay ng Bautista, sa acala namin ay di na dapat idagdag na may hauac siyang isang bandera, at nacaturo ang mga daliri, sa ayos na di man sadiain ay sapilitang magugunita yaong lubhang caraniwang canta sa España:

Patutungo riyan ang S. Juan
na nacaturo ang camay
sa paghanap sa Pinsang
sa Cruz ay mamamatay.

Ibig ititig at itiric sa langit ng Bautista sa Malabon ang caniyang mata at mag-anyong nacatangga, ngunit, ayao payagan ng manga bata at pinag-aaliwang haguin ng putic ang caniyang mucha, upang subuquin ang hindi paggalao na nagpapatotoo niyong cauangquing canta sa España:

Ualang tinag na parang bauang;
at daliri ni S. Juan.
Caya, sapilitang ilamlam at icunot ang mata ng *Santo* at ang caniyang puti ay namumula.

IV

Ang Bautista sa lupa ay tumatapat sa bahay-bahay, hindi sa paghiingi ng tinapay at alac na paris ng sinasabi niyong mga cantang:

Teleng, temblang
ang campana ni S. Juan
alac ang cailangan
at humihingi ng tinapay;

Cualta lamang ang tinatangap ng *Santo*. At ang ibinibigay sa caniya ay inihuhulog sa alcancia na dapat mapuno.

Isang castilang narua sa *Martir* ó pinahirapan ng *salapi*, ay nagbigay ng isang salapi.

V

Paris ng sinabi na, i, pinagpipilitan ng *Santo* ang catahimican; ngunit, cung pangahasang abutin ng isang *tampalasang* camay ang mga pamuti ng andas, ay di malayong tumangap sa *Mapalad* ng isang dagoc, at magcagulo sa procesion.

Cung magampunan na ang paghahangad ng *Santo* sa salapi, ay dinadala siya sa tulay ng *señante* D. Sebastian.

Y al llegar al medio de dicho puente, que remeda una colina de no poca altura, desde las andas el *Santo* se arroja á la ría para limpiarse del lodo, que le ha regalado el poco devoto vecindario.

Y como en la ría no faltan restos del puente provisional de madera, la humanidad del *Santo* está expuesta á mil contingencias.

VI

El *Bautista* marítimo vá de pié sobre el caballete ó techo de la cámara de una *banca*, cuya tripulación se compone de hombres desnudos, con bahaque cuyo cuerpo está pintado de lodo, ni más ni menos que el *Santo*, y así pasean por la ría.

Los tripulantes de las demás bancas persiguen á la del *Santo*, arrojando á éste puñados de lodo.

En lo demás, el *Bautista* marítimo es semejante al terrestre.

ANGEL BENITO.

DE LAS SUCESIONES

CAPITULO II.

De la sucesión intestada

SECCION PRIMERA

Disposiciones generales

Art. 912. La sucesión legítima tiene lugar:
1.º Cuando uno muere sin testamento, ó con testamento nulo, ó que haya perdido despues su validez.

2.º Cuando el testamento no contiene institución de heredero en todo ó en parte de los bienes ó, no dispone de todos los que corresponden al testador. En este caso la sucesión legítima tendrá lugar solamente respecto de los bienes de que no hubiese dispuesto.

3.º Cuando falta la condición puesta á la institución de heredero, ó este muere antes que el testador, ó repudia la herencia sin tener sustituto y sin que haya lugar al derecho de acrecer.

4.º Cuando el heredero instituido es incapaz de suceder

Art. 913. A falta de herederos testamen-

At pagdating sa guitoa ng naturang tulay, na may isaog di cataasang paltoc, mula sa andas ang *Santo* ay ihuhulog sa ilog, upang linisin ang putic na di pa nalalaong inihahan-dog sa caniya ng mga tauong ualang pami-mintacasi.

Sapagcat, sa ilog ay maraming labis ng daguisunang tulay na cahoy na nacabaon ang pagcatauo ng *Santo* ay nagbibingit sa di ca-caunting pang'anib.

VI

Ang *Bautista* naman sa ilog ay nacatayo sa carang ng isang banca na ang mga lulan ay nacabahag, at ang mga catauan ay may culapul na putic na paris ng *Santo*, gayon ang pasial nila sa ilog.

Ang lulan ng ibang bangca ay humababol sa sinasaquian ng *Santo* at sinasabuyan ito ng dacot dacot na putic.

Sa ibang bagay, ang *Bautista* sa tubig ay caparis ng sa dalatan.

SAPOT.

TUNGCOL SA PAGPAPAMANAHAN

ICALAUANG CAPITULO

Sa pagmamanang ualang testamento

UNANG SECCION

Mga pasiya

Art. 912. Ang dapat na pagmamana ay mangyayari:

1.º Cung mamatay ang isa na ualang testamento, ó may testamentong ualang cubuluhan ó naualan ng capararacan sa dacong huli.

2.º Cung sa testamento ay ualang inihalal na heredero sa lahat ó bahagui ng yaman ó ualang pasiya sa lahat ng nauucol sa testador. Sa bagay na ito ang pagmamana ng ucol sa heredero ay maaari sa yaman lamang na ualang pasiya.

3.º Cung culang ng cailangan condicion sa paghahalal ng heredero, ó ito, i, naunang namatay sa testador, ó tinalicdan ang mana na di nag-lagay ng cahalili at uala namang mapagdagan.

4.º Cung ang inihalal na heredero ay ualang carapatang magmana.

Art. 913. Sa caualan ng heredero sa tes-

tarios, la ley defiere la herencia, según las reglas que se expresarán, á los parientes legítimos y naturales del difunto, al viudo ó viuda, y al Estado.

Art. 914. Lo dispuesto sobre la incapacidad para suceder por testamento es aplicable igualmente á la sucesion intestada.

SECCION SEGUNDA

Del parentesco

Art. 915. La proximidad del parentesco se determina por el número de generaciones. Cada generación forma un grado.

Art. 916. La serie de grados forma la línea, que puede ser directa ó colateral.

Se llama directa la constituida por la serie de grados entre personas que descienden una de otra.

Y colateral la constituida por la serie de grados entre personas que no descienden unas de otras, pero que proceden de un tronco común.

Art. 917. Se distingue la línea recta en descendente y ascendente.

La primera une al cabeza de familia con los que descienden de él.

La segunda liga á una persona con aquellos de quienes desciende.

Art. 918. En las líneas se cuentan tantos grados como generaciones ó como personas, descontando la del progenitor.

En la recta se sube únicamente hasta el tronco. Así, el hijo dista del padre un grado, dos del abuelo y tres del bisabuelo.

En la colateral se sube hasta el tronco común y despues se baja hasta la persona con quien se hace la computación. Por esto, el hermano dista dos grados del hermano, tres del tio, hermano de su padre ó madre, cuatro del primo hermano, y así en adelante.

Art. 919. La computación de que trata el artículo anterior rige en todas las materias, excepto las que tengan relación con los impedimentos del matrimonio canónico.

Art. 920. Llámase doble vínculo al parentesco por parte del padre y de la madre conjuntamente.

Art. 921. En las herencias el pariente más próximo en grado excluye al más remoto, salvo el derecho de representación en los casos en que deba tener lugar.

Los parientes que se hallaren en el mismo grado herederán por partes iguales salvo

tamento, ang mana ay babahaguinin ng ley ayon sa mga tadhanang ilalagda, sa mga tu-
nay na camaganac at camaganac sa ligao ng
namatay, sa viudo ó viuda, at sa Estado.

Art. 914. Ang pasiya tungcol sa ualang
carapatan sa pagmamana ay siya ring ga-
gamitin sa pagmamanang ualang testamento.

ICALAUANG SECCION

Sa pagcacamaganac

Art. 915. Sa bilang ng pagcacasalinsalin
quilalanin ang calapitan ng camaganac. Ba-
ua, t, isang salin ay isang grado.

Art. 916. Ang pagcacasanib ng grado ay
naguiguig linea ó guhit, na maaaring ma-
tuid ó tulabis.

Tinatauag na matuid na guhit ó linea ang
mga grado ng pagcacasunodsunod ng pan-
gagaling sa isa, t, isa, sacali ang ama at anac.

At tulabis ang mga grado ng pagcacasunod
sunod ng mga tauong di nangagaling sa isa, t,
isa, datapua, t, buhat sa iisang puno ó ama,
sacali ang magcapatid.

Art. 917. Ang lineang matuid ay maá-
ring pataas at pababa.

Sa pababa, ay nacacapit sa pinacapunó ang
lahat nabuhat sa cania.

Sa pangalaua, ay iquinacapit ang isa sa ca-
niyang magugulang ó pinagbubatan.

Art. 918. Sa mga guhit, ay nabibilang
ang grado sa pagcacasalinsalin ó sa tauo,
na alisin ang sa pinagmulan.

Sa matuid na linea ay umaakyat hangang
sa puno lamang. Caya ang anac ay malayo
ng isang grado sa ama, dalaua sa nuno at
tatlo sa nuno ng ama ó ina.

Sa tulabis ay umaakyat hangang sa pinag-
bubatan nilang lahat at saca bababa hangang
sa tauong sinisiyasat ang grado. Caya, ang
capatid ay malayo ng dalauang grado sa ca-
patid, tatlo sa capatid ng ama ó ina,
apat sa pinsang boo, at gayon paggradong
sunodsunod.

Art. 919. Ang pag gradong sinasabi ng
sinundang artículo ay iiral sa lahat ng pag-
grado, bucod lamang sa nangatatungcol sa
impedimentos sa mga casal sa simbahan.

Art. 920. Tatauag na *doble vinculo* ó *do-
ble* tali ang pagcacamaganac sa parte ng
ama at ina.

Art. 921. Iual sa pagmamana ng may
malapit na grado ang malayong camaganac,
tangi cing ito, i, may hinahalinhan na dapat
ding magmana.

Ang mga pantay pantay ang grado sa pag-
cacamaganac ay magcasingdami rin ng ma-
manahin, bucod lamang ang itinatadhana sa

lo que se dispone en el art. 949 sobre el doble vínculo.

Art. 922. Si hubiere varios parientes de un mismo grado, y alguno ó algunos no quisieren ó no pudieren suceder, su parte acrecerá á los otros del mismo grado, salvo el derecho de representacion cuando deba tener lugar.

Art. 923. Repudiando la herencia el pariente más próximo, si es solo, ó, si fueren varios todos los parientes más próximos llamados por la ley, herederán los del grado siguiente por su propio derecho y sin que puedan representar al repudiante.

SECCION TERCERA.

De la representación

Art. 924. Llámase derecho de representación el que tienen los parientes de una persona para sucederle en todos los derechos que tendría si viviera ó hubiera podido heredar.

Art. 925. El derecho de representación tendrá siempre lugar en la línea recta descendente, pero nunca en la ascendente.

En la línea colateral sólo tendrá lugar en favor de los hijos de hermanos, bien sean doble vínculo, bien de un solo lado.

Art. 926. Siempre que se herede por representación, la division de la herencia se hará por estirpes, de modo que el representante ó representantes no hereden más de lo que heredería su representado, si viviera.

Art. 927. Quedando hijos de uno ó más hermanos del difunto, herederán á este por representación si concurren con sus tios. Pero, si concurren solos herederán por partes iguales.

Art. 928. No se pierde el derecho de representar á una persona por haber renunciado su herencia.

Art. 929. No podrá representarse á una persona viva si no en las casos de desheredacion ó incapacidad.

HISTORIA DE FILIPINAS

(Continuación)

En Diciembre del año de 1754 acaeció una erupción del volcan de Taal la más terrible de cuantas se han conocido. Los torrentes de lava, fuego, piedras y ceniza que vomitaba ensancharon su cráter de tal modo, que mide ahora dos millas

artículo 949 tungcol sa doble vínculo ó doble bleng pagcacamaganac.

Art. 922. Cung maraming camaganac na pantay pantay ang grado, at ang iba ó madla sa canila ay ayao ó di maaring magmana, ang canilang bagagui ay idaragdag sa iba na capantay ang grado, tanġi cung mayroong dapat halinhan.

Art. 923. Cung talicdan ang mana ng lalong malapit na camaganac, cung nag-iisa, ó, cung marami lahat ng camaganac na lalong malapit ayon sa ley ay masalin sa mga casunod ng caniyang grado tungcol sa sarili nilang derecho at cung ualang dapat humalili ó lumagay sa lugar ng tumaliced.

ICATLONG SECCION

Tungcol sa paghalili.

Art. 924. Tinatauag na derecho de representación ó paghalili ang sa mga camaganac ng isang tauo upang humalili sa caniya sa lahat ng catuirang ucol sa caniya cung nabubuhay ó dapat magmana.

Art. 925. Ang derecho de representación ó paghalili laguing maaari sa guhit na matuid at pababa, nguni,t, sa pataas cailan man ay hindi.

Sa tulabis ay sa mga anac lamang ng capatid maaari, magning doble vingculo, ó maguing camaganac sa cabila lamang parte.

Art. 926. Cailan mat, ang pagmana,i, humahalili lamang, ang yaman ay baba-haguin sa pagcacasalinsalin, sa catuturang ang humalili o ang nagsihalili ay ualaug manahin cung di ang nauucol sa hinalinhan cung nabubuhay.

Art. 927. Cung may matirang anac ng isa ó dalauang capatid ng namatay, magmana rito na parang cahalili cung casanib ng canilang mga amain. Nguni,t, cung nangag-iisa ay magtitimbang ng mana.

Art. 928. Ang pagtaliced sa sarili niyang mana ay di macapupuing na humalili sa iba.

Art. 929. Hindi macahahali sa isang nabubuhay pa, cung hinto,i, hindi inaalisan ó may carapatan sa mana.

ADNARIM.

HISTORIA NANG FILIPINAS

(Carugtong)

Niyong Diciembre ng taong 54 ay pumutoc ang volcan sa Taal, putoc na casindac-sindac sa lahat ng naquitang pumutoc. Ang agos ng apoy, ang ningas, ang bato at abong isinusuca ay pinaluang ang caniyang bunġangġa na

de diámetro. Como sino fuese aún suficiente esto, reventó por otros varios puntos y hasta del fondo de la Laguna que lo circunda, se levantaban columnas de fuego, que pusieron en ebullición sus aguas, saliendo medio cosidos á la playa, peces, caimanes y tiburones. Cuatro pueblos inmediatos, entre ellos Taal y Tanáuan, fueron arrasados completamente. Las arenas llovían como agua en un fuerte aguacero: Manila, distante unas 20 leguas, se vió cubierta de ceniza; los terremotos fueron sin número, y uno de ellos se dice que duró por espacio de media hora. Quedaron agostadas á mucha distancia no sólo las yerbas y plantas, más también los árboles. Lo más fuerte de esta explosión duró ocho días consecutivos, que más bien pueden llamarse noches, á causa de las densas tinieblas, que tenían oscurecido el aire.

La armada, que el Sr. Obando había enviado contra los moros, lo hacia tan mal, que fué preciso quitarle el mando á su Comandante Valdés y dárselo al P. Ducos de la Compañía de Jesús, el cual se condujo tan bizarramente, que cogió á los enemigos 150 embarcaciones, les destruyó tres pueblos, y cautivando gran número de gente, contuvo el ímpetu de aquellos bárbaros. Celebróse en Manila por Enero de 1755 con un *Te Deum* tan fausto acontecimiento, y fué confirmado en el mando el P. Ducos. Trató Arandia con mucha benevolencia al rey de Joló, al que había puesto preso su antecesor; pues habiéndose ya casado, vivía como cristiano.

Algunas competencias con el Gobernador, junto con sus achaques, acarrearón en 29 de Mayo de 1755 la muerte del Sr. Arzobispo. Una de las buenas cosas que hizo Arandia fué la expulsión de los chinos infieles, que dejando el cultivo de las tierras se entregaban al comercio, matando de esta manera el de los filipinos. Indispusose empero con la Audiencia y con las corporaciones religiosas; y los mismos ciudadanos miraban con malos ojos las reformas á que era tal vez demasiado inclinado; bien que de todo esto se echaba la culpa á su privado D. Santiago de Orendain. Causóle tanta pena el verse aborrecido, que en 31 de Mayo de 1759 conoció que se moría, y el día siguiente reci-

ang laqui ngayon ay icatlong bahagui nang isang leguas. Sapagca,t, hindi pa macayá nito ang pumutoc naman sa iba,t, ibang lugar hangang sa ilalim ng Laguna na nacaliligid sa caniya, na ninindig ang mga apoy na nagpaculo ng caniyang tubig, sumadsad na medio luto sa pasigan ang mga isda, buaya at pating. Ang apat na bayang calapit na dito,i, cabilang ang Taal at Tanauan ay pauang nangatabuang boo. Ang mga buhangin ay umuulang casama ng isang malacás na unos: ang Maynila na malayo ng may 20 leguas ay natacpan ng abo; hiedi mabilang ang lindol at di umano isa canila ay tumagal ng calahating oras. Nangatuyo sa malalayong lugar hindi lamang ang mga damo,t, pananim cundi pati ng mga cahoy. Ang iba tangi sa gayong pagputoc, ay tumagal ng ualong gabi, dahil sa macacapal na ulap na nagpadilim sa hangin.

Ang hocbo, na pinalacad ni Sr. Obando laban sa mga moro, ay lumabas na masama, na cailangang alisin ang capangyarihan sa caniyang Comandante Valdés at ibinigay sa cay P. Ducos sa Compañia ni Jesus, paring nagpaquita ng tapang na umagao sa caauay ng 150 sasaquian, gumiba ng tatlo nilang bayan at ng mabihag ang di mumunting tauo ay napiguil ang pagdalahong niyong manga ugaling hayop. Ipinagdiuang sa Maynila ang gayong dabilang pangyayari niyong 1755 na quinanta ang *Te Deum*, at pinagtibay ang capangyarihan sa cay P. Ducos. Pinagpaquitaan ni Arandia ng matamis na ugali ang hari sa Joló; na doon ibinilango ang caniyang hinahalinhan; pagca,t, ng macasal na ay nabuhay na parang binyagan.

Ang mga papuquihanga sa Gobernador at ang caniyang mga saquit ay humacot nang camatayan ng Arzobispo niyong 29 ng Mayo ng 1755. Isa sa mabubuting bagay na guinaua ni Arandia ay ang pagpapaaalis ng mga di binyagang inchic, na tumalicolod sa pagtanim at hinarap ang pangangalacal, na pinatay sa gayong paraan ang hanap buhay ng tagarito. Gayon ma,i, nualang cabuluhan ang Audiencia at ang mga religioso at sampu ng mga guinoong namamayan ay di magcagusto sa caniyang mga bagong pamamahala na lubhang quinahihiligan niya marahil; bagama,t, sa lahat ng ito,i, ang binibiguan sala ay ang caniyang secretariang si D. Santiago de Orendain. Malabis ang pagdaramdam ng maquitang siya,i, quinainipan, na niyong 31 ng Mayo ng 1759 ay napausing siya,i, mamamatay, at ng sumusunod na arao pagcatanggap ng mga

bidos los SS. Sacramentos espiró. Entró á gobernar interinamente el Sr. Espeleta. Obispo después de Cebú, hasta el 22 de Julio de 1761.

No muchos dias despues que Ezpeleta se habia hecho cargo del mando Supremo de Filipinas llegaba de España el Ilmo. Sr. D. Manuel Rojo, quien tomó posesión de su silla á 22 de Julio de 1759. Pretendía tambien el baston de mando, que tan dignamente empuñara el Sr. Ezpeleta, más éste no se lo cedió sino en virtud de una Real cédula en que se nombraba á Rojo Gobernador interino; de cuyo cargo se posesionó en 1761. Una de las primeras providencias del Sr. Rojo fué dar libertad á su paisano, el funesto Orendain. Fuera de esto gobernó por entónces las islas con mucha paz, hasta la venida de los ingleses, contra quienes no mostró todo el teson y patriotismo que era de esperar.

Declarada la guerra entre España é Inglaterra, una escuadra de esta nación se presentó en la bahía á 28 de Setiembre de 1762, pidiendo nada ménos sino que le fuesen entregadas todas las islas. Hasta este momento puede decirse que nada habia hecho el Gobernador para estar prevenido para un lance que de todos era previsto. Contestóse al inglés con la negativa que era de esperar. En vista de lo cual desembarcó éste un numeroso ejército al mando del general Draper, para atacar la ciudad. Los pocos indios que á toda prisa se pudieron reunir al mando de algunos jefes improvisados, manifestaron al ejército británico, que no era empresa facil el apoderarse de una plaza á la que ampara el pabellon español. Diganlo sino las batidas que les dieron en los campos de Bagumbayan, hasta que encerrándose el enemigo en el fuerte convento de San Juan, puso allí tan terrible batería contra la ciudad, sembrala aún de casas de caña y nipa, que arrojó contra ella 60.000 bombas y 30.000 balas. Abierta una gran brecha en la muralla, donde está al presente la puerta real, no habiendo en ella quien hiciese resistencia, entró á su salvo el inglés, pues los que con él estaban en inteligencias, man-

sacramento ay nalagot. Samantala, i, namahala muna si Sr. Espeleta, na pagca tapos na nag Obispo sa Cebú, hangang 22 ng Julio ng 1761.

Hindi nag-ilang arao na hinahauacan ni Espeleta ang mataas na catungculan sa Filipinas, ay dumating na buhat sa España ang Ilmo. Sr. D. Manuel Rojo, na lumuc-lee sa caniyang pagca Arzobispo niyong á 22 pang Julio ng 1759. Pinagpilitan din naman siya ang maghauac ng capangyarihang bagay na bagay na angquinin ni Espeleta, nguni, t, di itinulot nito cundi sa pamamag-itan ng isang Real cédula na dito, i, inihlal na Gobernador interino si Rojo, catungculang hinahauacan niyong 1761. Isa sa mga unaang pasiya ni Rojo ay paualan ang caniyang cababayan, ang calaguimlaguim na si Orendain. Bucod lamang ito, ay pinamahalaan noon ang Sangcapuluan ng boong capayapaan, hangang sa pumarito ang mga inglés, na laban dito, i, di niya guinamit ang daogal at liogap sa cababayang hinihintay sa caniya.

Sa matatag ang guerra ng España at Inglaterra, isaag hocbo ng nacióng ito ay nasoc sa baia niyong á 28 ng Setiembre ng 1762, na hinhihingi ualang culang ang lakat ng pulo ay ibigay sa canila. Hangang sa sandaling yaon ay masasabing ualang anomang guinaua ang Gobernador upang macagayac sa isang paghahamoc na handang-handa sa lahat ng bagay. Sumuay sa ioglés na paris ng hinibintay. Sa bagay na yaon ay nag-ahon ito ng isang malaquing hocbo na pinamumunuan ng general Draper, upang salacayin ang ciudad. Ang ilang tagalog na nagcatipon sa boong pagmamadali at sa pamamahala ng ilang biglaang puno, ay nagsabi sa hocbong inglés, na anila, i, di birong gaua ang umagao ng isang plazang quinucupcop banderang castila. Mangagsipagsabi cuodi ng sila, i, bulabuguin sa campo ng Bagongbayan, hangang sa magculong ang caauay sa matibay na Convento ng S. Juan, ay nag-lagay riyang ng mabangis na batería laban sa ciudad na noo, i, mangá bahay pang pauid ang nacatiric, at pinabulusucan siya ng 60.000 bombas at 30000 balas. Sa mauasac na malaqui ang cuta, na ngayo, i, quinalalaguian ng puerta real, palibhasa, i, ualang macapiguil sa canila, ay nasoc na ualang panganib ang inglés, pagca, t, ang nangaroong may pag-iisip, ay ipinadala sa canicanilang bayan ang mga tagalog, na naglalaban ng boong tapang cabit ipinapayo ng

daron á sus pueblos á los indios, que tan valerosamente peleaban, por más que los prelados de las órdenes religiosas y los buenos españoles aconsejaban al Gobernador resistencias hasta morir.

CODIGO PENAL

(Continuación.)

TITULO IV

De las faltas contra la propiedad

Art. 591. Serán castigados con la pena de arresto mayor, si el hecho no estuviere penado en el libro II de este Código.

Los que por interés ó lucro interpretan sueños, hicieren pronósticos ó adivinaciones, ó abusaren de la credulidad pública de otra manera semejante.

Art. 592. Serán castigados con la pena de uno á quince días de arresto menor:

1.o Los que entraren en heredad ó campo ajeno para coger frutos y comerlos en el acto.

2.o Los que en la misma forma cogieren frutos, mieses ú otros productos forestales para echarlos en el acto ó caballerías ó ganados.

3.o Los que sin permiso del dueño entraren en heredad ó campo ajeno antes de haber levantado por completo la cosecha para aprovechar el espigueo ú otros restos de aquella.

4.o Los que entraren en la heredad ajena cerrada ó en la cercada, si estuviere manifiesta la prohibición de entrada.

Art. 593. Serán castigados con la multa de 15 á 125 pesetas:

1.o Los que entraren á cazar ó pescar en heredad cerrada ó campo vedado sin permiso del dueño.

2.o Los que con cualquier motivo ó pretexto atravesaren cañaverales, arrozales, cafetales, tabacales ú otro género de plantíos ó sembrados.

3.o Los que para cazar ó pescar en terreno de dominio público ó de común aprovechamiento emplearen alguno de los medios prohibidos por las disposiciones vigentes en la localidad.

Art. 594. Por el solo hecho de entrar en heredad murada y cercada sin permiso del dueño, incurrirán en la multa de 10 pesetas.

Art. 595. Serán castigados con la multa de 70 á 200 pesetas:

mga prelado ng mga religiosos at ng mabubuting castila sa Gobernador na lumaban hang mamatay.

LACANDOLA.

CÓDIGO PENAL

(Carugtong)

TITULO IV

Sa paggalao sa ari ng iba.

Art. 591. Parurusahan ng dusaang arresto mayor, cun ang sala ay ualang catimbano na parusa sa libro II ng Códigong ito.

Ang mag-labay ng cahulugan sa panañinip sa nasang maquinabang, maghula-hula at magsabi ng darating, ó tampalasanin ang paninila ng bayan sa ibang paraang paris nito.

Art. 592. Parurusahan ng dusaang arresto menor mula sa isa hangang labing-limang arao:

1.o Ang pumasoc sa bacuran ng iba, maramitas ng bungang cahoy at canin dia doon.

2.o Ang mga, sa gayon ding ayos, maramitas ng bunga, uhay ó iba pang cacatin ng hayop upang ipacain sa mga ganados ó sasakuian.

3.o Ang magsipasoc sa lupa ng iba na ito, i, ualang pahintulot at iligpit na lahat ang ani, upang manghimalay ó mamulot ng labí.

4.o Ang magsipasoc sa lupa ng iba ó sa bacuran na dito, i, ibinabaua ang pagpasoc.

Art. 593. Mumultahan ng 15 hangang 125 pesetas:

1.o Ang magsipasoc, na ualang pahintulot ang may ari sa nababacuran ó ibinabaua na pasuquin, upang mangisda ó manghuli nang hayop.

2.o Ang mga sa ano mang sanhi ó dahan ay tumahac ó talactaquin ang mga tubuhan, palayan, capihan, tabacuhan ó iba pang pananim.

3.o Ang gumamit ng ano mang paraang ibinabaua ng nacasasacop, sa pangangisda, pangangahoy ó panghuhuli ng hayop sa propio lupa ó lati ng bayan.

Art. 594. Ang pumasoc lamang, na ualang pahintulot ang may ari, sa tahanan at nababacuran, ay mumultahan ng 10 pesetas.

Art. 595. Mumultahan ng mula sa 70 hangang 200 pesetas:

1.0 Los que, llevando carruajes, caba-
llerías ó animales dañinos, cometieren algu-
no de los excesos previstos en los dos ar-
tículos anteriores, si por razón del daño no
merecieren pena mayor.

2.0 Los que destruyen ó destrozaren cho-
zas, albergues, setos, cercas, vallados ú otras
defensas de las propiedades.

3.0 Los que causaren daño arrojando
desde fuera piedras, materiales ó proyectiles
de cualquiera clase.

Art. 596. El dueño de ganados que en-
traren en heredad ajena y causaren daño
que exceda de 15 pesetas, será castigado
con la multa por cada cabeza de ganado:

1.0 De 2 á 5 pesetas si fuere vacuno ó
bufalino.

2.0 De 1 á 3 pesetas si fuere caballo.

3.0 De 0'50 de peseta á 2 pesetas si fuere
cabrío y la heredad tuviere arbolado.

4.0 Del tanto del daño á un tercio más
si fuere lanar ó de otra especie no compren-
dida en los números anteriores. Esto mismo
se observará si el ganado fuere cabrío y
la heredad no tuviere arbolado.

Art. 597. Los dueños de ganados com-
prendidos en los números, 1.0, 2.0 y 3.0 del
artículo anterior que entrasen sin causar daño
en heredad ajena, ó causándolo inferior á
5 pesetas, sin permiso del dueño, incurrirán
en la multa de 10 céntimos de peseta por
cada cabeza.

Si la heredad fuere cercada ó tuviere sem-
brados ó plantíos, ó hubiere reincidencia,
se impondrá la multa señalada en el ar-
tículo anterior, según los casos que comprende.

Art. 598. Si los ganados se introdujeron
de propósito y por abandono ó negligencia
de los dueños ó ganaderos, además de pagar
las multas expresadas en los artículos ante-
riores, sufrirán los dueños y ganaderos, en
sus respectivos casos, de uno á treinta días
de arresto, si no le correspondieran mayor
pena como reos de hurto ó daño por volun-
tad ó imprudencia.

Si reincidiesen por tercera vez en el tér-
mino de treinta días, serán juzgados y pe-
nados como reos de hurto ó daño, compren-
didos en el libro II.

Art. 599. Serán castigados con la pena
de arresto menor ó multa de 15 á 325 pe-
setas los que ejecutaren incendio de cual-
quiera clase que no esté penado en el libro
II de este Código.

1.0 Ang nagsisipagcarruage, nangababayo
ó may taglay na hayop, na gumaua ng alin
mang salang sinasabi sa dalawang articulong
sinusundan, cun ang pagcasira ay di bagay
parusahan ng mabigat.

2.0 Ang gumiba, ó mag-uacuac ng cubo,
tahanan, halambat, bacod, curral ó iba pang
tangulan ng may ari.

3.0 Ang pumucol ó maghaguis mula sa
labas ng bato ó ano man ó bala na nacasira
ó nacasaquit.

Art. 596. Ang may ari ng hayop na pu-
masoc sa lupa ng iba at nacasira ng lampas
sa halagang 15 pesetas, ay mumultahan sa
bauat, isang ulo:

1.0 Mula sa 2 hangang 5 pesetas cun ba-
ca ó calabao.

2.0 Mula sa 1 hangang 3 pesetas cun ca-
bayo.

3.0 Mula sa labinganim na cuarta han-
gang 2 pesetas cun cambing at ang pinasoc
ay balamanan.

4.0 Ang halaga ng nasira at ang icatlo
pang bahagi cun ang sumira ay tupa ó iba
na di nasasabi sa mga sinusundang número.
Gayon din ang palalacarin cun ang sumira
ay cambing at ang sinira ay ualang halaman.

Art. 597. Ang may ari ng mga hayop na
sinasabi sa número 1.0, 2.0 at 3.0 ng sinu-
undang artículo na pumasoc sa lupa ng iba
cabit di sumisira ó maliit sa limang pesetas
ang sinira, na ualang pahintulot ang may ari
ay mumultahan ng apat na cuarta sa bauat
isang ulo.

Cun ang lupa ay may bacod, ó may pa-
nanim, ó icalaua ng pangyayari ang gayon,
ay icacapit ang multa sa sinusundang artículo,
ayon sa mga bagay na nasasaclo.

Art. 598. Cun ang mga ganado ay tala-
gang pinapasoc ó nagsipasoc dahil sa cata-
maran ó capabayaang ng may ari ó ng pastol,
bucod pa sa multang sinasabi sa mga sinu-
undang artículo, ay magdurusa sa canica-
niyang pangyayari, ang mga may ari at pas-
tol, ng dusang arresto multa sa isa hangang
tatlong pung arao, cun di nararapat sa ca-
niya ang malaquing parusa tungcol sa tina-
lagang pagnanacao ó capabayaang.

Cun macaitlong magcagayon sa loob ng
tatlong pung arao, ay bahatulan at paruru-
sahang parang nagnacao ó sumira ng ayon
sa nasasaclo ng libro II ng Códigong ito.

Art. 599. Parurusahan ng dusang arresto
menor ó mumultahan ng 15 hangang 325
pesetas ang manunog ng anomang, na di pina-
rurusahan sa libro II ng Códigong ito.

Art. 600. Serán castigados con la multa de 15 á 70 pesetas:

1.o Los que infringieren los reglamentos ó bandos de buen gobierno sobre quema de rastrojos ú otros productos forestales.

2.o Los que infringieren las Ordenanzas de caza y pesca.

Art. 601. Serán castigados con la pena de arresto de uno á cinco dias de multa de 15 á 70 pesetas, los que causaren un daño de los comprendidos en este Código, cuyo importe no exceda de 125 pesetas.

Art. 602. Los que cortaren árboles en heredad agena, causando daño que no exceda de 125 pesetas, serán castigados con la multa del duplo al cuádruplo del daño causado; y si éste no consistiere en cortar árboles, sino en talar ramaje ó leña, la multa se entenderá del tanto al duplo del daño causado.

Art. 603. Los que aprovechando aguas que pertenezcan á otros, ó distrayéndolas de su curso causaren daño cuyo importe no exceda de 125 pesetas, incurrirán en la multa del duplo al cuádruplo del daño causado.

Art. 604. Los que intencionalmente por negligencia ó por descuido causaren un daño cualquiera no penado en este libro ni en el anterior, serán castigados con la multa del medio al tanto del daño causado, si fuera estimable; y do siéndolo, con la multa de 15 á 200 pesetas.

LA HUÉRFANA RECONOCIDA

Una señora viuda acababa de perder un pleito en que estaban interes dos la mayor parte de sus bienes; por lo cual se vió precisada á vender los que le quedaban, como muebles y alhajas; los impuso en casa de un comerciante, y se retiró á una aldea para vivir con la economía que exigía su módica renta.

Apenas se habían pasado algunos meses, y cuando empezaba á acostumbrarse en su oscuro retiro, supo que el comerciante había huido con los últimos restos de su caudal. Cualquiera puede suponer lo horrible de su situación. Los pesares y las enfermedades la habían imposibilitado de trabajar, y despues de haber pasado lo mejor de su vida en la abundancia, no le quedaba otro re-

Art. 600. Mumultahan ng mula sa 15 hangang 70 pesetas.

1.o Ang sumuay sa ipinag-uutos ng mabuting pamamahala tungcol sa pagsunog ng siit ó balabac ó dayami ó bagaso.

2.o Ang sumuay sa Ordenanza tungcol sa pangangaso at pangngisda.

Art. 601. Iaarrestong isa ó limang arao ó mumultahan ng 15 hangang 70 pesetas, ang macasama ó macasira ng paris ng sinasabi sa Códigong ito, na ang halaga ay di lumalampas sa 125 pesetas.

Art. 602. Ang pumutol ng cahoy sa lupa ng iba, cung nacasira ng halagang di lumalampas sa 125 pesetas, ay mumultahan ng doble ó dalauang doble ng nasira; at cung ito ay di sa pagputol ng cahoy, cundi pagputud ng sangang ang multa ay ititimbang sa halaga hangang doble ng nasayang.

Art. 603. Ang cumuha ng tubig na ucol sa iba ó sirain ang agos at macasira ng halagang di lumalampas sa 125 pesetas, ay mumultahan ng doble ó dalauang doble nang nasira.

Art. 604. Ang macasira ng anoman dahil sa capabayaan ó catamaran na di pinarurusahan sa librong ito ni sa una, ay magmumulta ng calahati ó boong halaga ng nasira, cung sa cahit may halaga; at cung uala naman ay multang 15 hangang 200 pesetas.

ADNARIM.

ANG ULILANG CUMIQUILALA NANG UTANG NA LOOB.

Isang babaying bawo ay natalo sa usap na doo,i, nababatay ang caramihan ng caniyang yaman; caya,t, napilitang ipagbili ang nalabi sa caniya, paris ng mga pamuti ng bahay at catauan; pinabuisan sa bahay ng isang comerciante, at lumigpit sa isang aldea upang mabuhay ng boong pagtitipid na quinacailangan ng maliit niyang pabuisan.

Bahagui pa lamang lumilipas ang ilang buan, at nasasanay na sa malungcot niyang calagayan, ay saca nabalitaang ang comerciante ay nagtanang taglay ang labi ng caniyang cayamanan. Sino ma,i, mauuari ang higpit ng caniyang calagayan. Hindi siya macapaghanap buhay dahilan sa mga damdam ng calulua,t, catauan, at ng macaraan ang caniyang buhay sa pananagana at caguinhauhan, sa caniyang catandaan ay uala ng mapag-

curso en un edad avanzada, sino entrar en una hospital, ó ponerse á pedir limosna.

Ella no tenia á quien volver la vista, ni nadie se interesaba por su suerte; porque habiendo venido con su esposo de un pais lejano donde nació, no podia pedir socorros á sus parientes; únicamente habia uno de su esposo, pero era tan avaro, que se privaba á sí mismo de lo necesario para su precisa existencia, y por consiguiente no podia ser sensible á la desgracia ajena.

En esta situación espantosa, una huerfanita que habia adoptado en tiempo de su prosperidad, y que, á pesar de sus reveses, nunca se habia resuelto á abandonar, fué la única que vino á ser su apoyo y su consuelo.

Esta jóven, llamada *Clotilde*, suplicó á su bienhechora que no la despidiese, añadiendo:—Me habeis tratado como á hija, y educado como á tal; estoy, pues, obligada á cumplir con las obligaciones que impone tan sagrado deber: soy jóven, estoy robusta y podré trabajar para la subsistencia de ambas: cuanto sé os lo debo; permitid que emplee en vuestro favor los conocimientos que he adquirido, y que os pertenecen.

La señora de Fonbon (que así se llamaba), conmovida al oir semejante lenguaje, la estrechó en sus brazos; y le respondió vertiendo un torrente de lágrimas: «Continúa siendo siempre mi hija, y consuela á tu madre en su aflicción.»

Ya tenemos á *Clotilde* siendo la bienhechora de aquella á quien todo lo debía; no se contentaba con mantenerla á fuerza de un trabajo constante y penoso, sino que además dulcificaba su suerte con la suavidad de sus palabras y con sus tiernas caricias; la asistia cuidadosamente en sus enfermedades, y le hacia olvidar en algun modo las injusticias de la suerte.

Dos años vivió la señora de Fonbon en este estado, y *Clotilde* la cuidó y consoló con el mismo celo el último dia que el primero; y cuando exhaló el postrer suspiro, la lloró tan amargamente como si con ella perdiese su fortuna. Algunos dias antes habia muerto tambien el rico avaro que se habia manifestado tan insensible, y como no podia llevarse consigo sus tesoros, creyó reparar su ingratitud para con su parienta, dejándoselos por su última dis-

daguisunan, cundi ang masoc sa hospital at manghingí ng limos.

Ualang malingapan ang caniyang mata, ni umatindi sa caniyang calagayan; pagca,t, ng mangaling sa isang bayang malayo na caniyang tinubuan at casama ng caniyang asaua ay hindi macahingí ng abuloy sa caniyang mga camaganac; ang caniyang asaua ay may isang camaganac nguni,t, totoong maramot, na ipinagcacait sa caniyang sarili pati ng calangan sa bahay, caya di maaaring macaramdam ng hirap ng iba.

Saganitong cahapishapis na calagayan, isang batang babaying ulila, na inampon niya niyong siya,i, nacaririuasa, at tangi sa caniyang paghihirap, hindi nacaisip na siya,i, talicdan ay siya lamang niyang tulong at caguinhahan.

Ang batang ito na nagnangalang *Clotilde*, ay naquisap sa nag-aampon na huag siyang paalisin at idinugtong na:—Aco po,i, iuari mong parang anac at tinuruang para nito; caya dapat cong tupdin ang aquing mga catungculan na iniatang ng lubhang mahala-gang tungcol: aco,i, cabataan, malago ang aquing catauan at aco,i, macapagtatrabajo upang quita,i, ma,i, icabuhay: lahat cong nalalaman ay utang co po sa inio; tulutan ni-niong gamitin co upang iniong paquinabangan ang aquing mga natutuhan at nauueol sa inio.

Ang señora de Fonbon (na gayon ang ngalan), niyapus siyang tumitiboc ang calulua ng maringig ang gayong pangungusap, at sumagot na bumabaha ang luha:

Manatili ca sa calagayang anac at ang iyong ina,i, aliuin mo sa hapis.»

Ayan si *Clotilde* na ngayo,i, siyang naga-ampon doon sa señora na pinagcatangan niya ng lahat; hindi pa sinucat ang pagpalain yaon sa pamamaguitan ng mahirap at ualang tilang trabajo, cundi pinatatamis naman ang calagayan ng Señora sa mahinahong pangungusap at masarap na paghimas; maingat na inalagaan niya cung may saquit at ipinalilimot sa ano mang paraan ang sungit ng capalaran.

Dalauang taong nabuhay ang señora de Fonbon sa gayong calagayan, at di nagmalio ang pagtingin ni *Clotilde* na nag-ampo,t, umalio sa caniya; at ng tumacas ang huling tiboc, ay tinangisan ng boong hapis na parang siya,i, naualan ng isang cayamanan. Sa naunang ilang arao ay namatay naman ang maramot na mayaman na nagpaquilala ng di pag-lingap, sapagca,t, di niya madadala ang mga cayamanan; ay inacalang ang caniyang pagcaualang loob sa caniyang hipag ay ma-

posición; pero para la desgraciada señora llegaban ya tarde; y tanto, que ni aun tuvo el consuelo antes de morir, de saber la nueva fortuna que acababa de heredar, y por consiguiente ni podérsela dejar á la pobre Clotilde. Esta herencia se declaró, por falta de herederos, como bienes mostrencos; pero como en las averiguaciones que se hacen en tales casos, se supo la conducta heroica y noble de la huerfanita, y llegó á oídos del príncipe, este, trasportado y sorprendido al oír la narración de una acción tan brillante, exclamó: Ella es más digna que yo de esta herencia; renuncio á todos mis derechos en su favor, y me declaro además su protector y su padre.

Toda la nación aprobó su conducta. Clotilde al recibir esta recompensa hizo un uso bien digno de un corazón tan generoso, pues que la empleó en educar jóvenes huérfanas como ella, inspirándoles los sentimientos más generosos.

WALTER SCOTT.

EL ILANG-ILANG

Hemos oído tocar la muy preciosa masurka que el distinguido compositor filipino D. Julio Nakpil acaba de publicar en Madrid, compuesta para piano, y nosotros, al hablar de esta pieza musical, no hallamos más que frases de elogio que bien merece su joven autor, suplicándole siga favoreciendo al público con los frutos de su inspiración.

Y para que no se crea exagerado cuanto hemos dicho, vamos á copiar lo que han escrito sobre dicha composición los periódicos de Madrid.

Dice *El Liberal*:

«El distinguido compositor de música señor Nakpil, acaba de dar una muestra de su delicado gusto artístico, con una preciosa masurka, titulada *Ilang-Ilang*, la cual se ha puesto á la venta en los principales almacenes de música de Madrid.»

El Globo escribe á su vez:

«Hemos recibido un ejemplar de la linda masurka de salón titulada *Ilang-Ilang*, producción del maestro filipino Sr. Nakpil.

La citada obra se vende al precio de dos

tutubos ng ipamanang lahat sa señora ang caniyang pag-aari; nguni,t, nahuli na; at di man lamang nagecaron ng caaliuan, bago namatay, na magtanto ang bagong capalarang caniyang quinamtan, caya ni di niya maiuan sa caauaauang Clotilde. Ang cayamanang yaon sa caualan ng heredero ay hinatulang maouui sa príncipe ó hari; nguni,t, sa mga pagsisi-yasat na guinagaua sa mga gayong bagay, ay natalastas ang matimtiman at tapat na casalang guinamit ng ulila, at nacarating sa dingig ng príncipe, ito, sa pagtiboc ng puso ng maringig ang pamamalita ng isang maringning na ugali, ay nag-uica: Ang ulilang yaon ay marapat caysa aquin, sa cayamang ito; pinupuing cong lahat ang aquing carapatan upang mauui sa caniya at aquin pang pinagtibay na aco,i, ama,t, taga pag-ampon niya.

Inayunan ng boong nación ang caniyang ugali. Pagtanggap ni Clotilde ng ganting ito ay guinamit na paris ng nababagay sa isang mahabaguing puso, pagca,t, guinugol sa pagpaturong ng mga batang ulilang paris niya, at pinatim sa canilang loob ang cagandahang ugali.

LUNCOT.

ANG ILANG-ILANG.

Naringig naming tinugtug ang mahalagang masurka na di pa nalalawong inihahayag sa Madrid ng taning filipinong cumatha, si D. Julio Nakpil, quinatha para sa piano, at cami, sa pagbanguit ng gayong tugtugin, ay ualang maapuhap cundi ang pagpupuring carapat dapat sa batang may gaua, laquip ang pagsamoag na ituloy ang pag-ligap sa bayan ng mga bunga ng caniyang dili-dili.

At ng di uicang lampas ang lahat naming siabi, ay aming sisipiin ang mga sinulat, tungcol sa naturang tugtugin, ng mga periódico sa Madrid:

Sabi ng *El Liberal*:

»Ang hayag na mangangatha ng tugtugin si Sr. Nakpil, ipinaquilala ang mahinhiing dunong niya sa arte, sa pamamagitan ng isang mahalagang masurka, nagingangalang *Ilang-ilang*, na ngayo,i, ipinagbibili sa mga hayag na almacén ng tugtugin sa Madrid.»

Sa ganang caniya,i, sinulat ng *El Globo*.

Tinanggap namin ang isang ejemplar ng caaya ayang masurka, nguinalaang *Ilang-ilang*, catha ng Sr. Nakpil maestro filipino.

Ang nabanguit na gaua ay ipinagbibili sa

pesetas en las casas editoriales de los señores Zozaya, P. Martín y J. Campo.»

La *Correspondencia Militar* se expresa mejor aun, diciendo:

«Hemos recibido un ejemplar de la masurka de salón para piano titulada *Ilang-Ilang*, producción del joven compositor filipino J. Nakpil.

Editada con exquisito gusto, lleva en la portada un pequeño paisaje alusivo al archipiélago oceánico, y una rama de la que penden varias flores de ilang-ilang, cuyo nombre lleva la pieza musical.

La obra del Sr. Nakpil es digna de elogio por las bellezas que encierra y por su corte artístico, por todo extremo elegante.

¡Lástima grande que para ocho millones de habitantes no haya una escuela de musical Pero.... Fabié dispone.»

También el *Resumen* de Madrid y otros periódicos de Manila elogian lo mismo, pero que dejamos de copiar para no alargar estas líneas.

Se vende en Manila á 2 pesetas en la Sucursal de la Agencia Editoriar núm. 5 en *La Lira*, y *Sta. Cecilia*.

Tenemos entendido que el mismo Sr. Nakpil esta próximo á publicar una danza que se titulará *Recuerdo de Capiz*, dedicada á la bella Señorita D.ª Julia Gil, y del que tambien hemos oido calurosos elogios.

ANG CHONGO AT ANG TITIRITERO.

May isang bihasa at bantog na Chongo, sa maraming laro, i, sanay na totoo; ang pinacaamo nang hayop na ito isa namang pantas na Titiritero.

Minsan itong chongo, i, nag-iisa-isa, di pa dumarating ang maestro niya, siya ay tumauag at umanyaya na nang maraming hayop doong iba, t, iba.

Pinili ang lalong manga caibigan, upang lahat sila, i, maguing sacing tunay nang marami niyang manga cagagauan, na palalabasin sa harap nang tanan.

Nagpatay patayan ang guinauang una, sumayao sa lubid, at nag aringquin pa, lumucsong mataas, saca umesquila na parang campana, t, nagpatibulid na.

Ang espatarrada, t, pihit nang carnero, ang a la prusianang laró ring totoo ay ipinaquita nang malicsing Chongo pati ng iba pang mga laro nito.

halagang dalauang peseta sa mga bahay na limbagan ng mga guinoong Zozaya, P. Martín at J. Campo.»

Lalong mabuti ang sabi ng *La Correspondencia Militar*, ganito ang uica:

«Natanggap namin ang isang ejemplar ng masurka para sa piano, nagnangalang *Ilang-ilang*, yari ng batang mangangathang filipino na si J. Nakpil.

Sa cahalac halac na pagsalimbag, ay may taglay na isang munting lupain sa pinacaballat na ipinatutungcol sa Sangcapuluan, at isang sangang hitic ng ilang-ilang na siyang ngalan ng tugtugin.

Ang yari ni Sr. Nakpil, sa tinataglay na cagandahan at capictang ualang gayon ay carapat dapat purihin.

¡Sayang na sayang at sa ualong lacsang namamayan ay ualang isang escuelahan ng músico. Ngunit, si Fabié ang naguutos.

Ang *Resumen* man sa Madrid at iba pang periódico dito sa Maynila ay pauang nagpuri, hindi na lamang namin sinalin upang huag pahaba ang mga talatang ito.

Dito sa Maynila ang halaga, i, dalang peseta sa Sucursal ng Agencia Editorial núm. 5 at sa *La Lira*, y *Sta. Cecilia*.

Natatanto namin na si Sr. Nakpil din ay malapit ng maghayag ng isang danza nagnangalanang *Recuerdo de Capiz*, handog sa mahihing dalagang si D.ª Julia Gil, danzang narinig na naming pinupuspup ng puri.

TAGUICAO.

Dapoua, t, culang pa ang lalong magaling ang laro ng amo ay ibig gauin, at ipinangaco na palalabasin ang sadyang «linterna mágica» ang turing.

At ayon sa dating ugaling palacad ang lahat ng hayop na nangabaharap ay pinagsabihang sila, i, mangagmalas, pagmasdang mabuti ang bagong palabas.

Pagcatapos nito, i, umupo na siya sa licod niyaong nasabing máquina iquinana niya, t, saca guinalao na ang mga salaming iba, t, ibang pinta.

Madaling galuin sa caliuat, caaan ang mga salamin na aquing tiuran ang mga figura, i, maliuanag namang isinalaysay ng Chongong maringal.

Madllim ang silid, ito, i, siyang dapat, lalong-lalo pa nga sa gayong palabas tinitingnan namang mabuti ng lahat, cang anong gagauin nitong mapangahas.

Ngunit, uala silang nangapagmamasdan

cahit capiraso ó gagahanip man
ng mga himala ó cababalaghan
na sinabi nga ng Chongong bulaan.

Nangagcacagulo doon ang lahat na,
nangaghihiwala silang para-para,
na baca marahil binibiro sila
ng malditong Chongong picarong talaga.

Itong Choogo nama,i, tantong nahihya
noong ang maestro,i, pumasoc na bigla,
sa matanto nito at mapag-usisa
ang nangyaring yaon, ay agad nag-uica.

[Totoo, aniyang, maulit ca naman!
Anong mapapala,t, mapaquinabang
ng catabisan mong ualang catapusan,
cung ang linterna mo uala mang ilao?

Totoong matuid yaring halimbaua;
sa anomang bagay ó anomang gawa,
pagca ang liuanag ang siyang nauala
sa lahat ng yao,i, ualang mahihita.

Tinagalog ni CRISPULO TRINIDAD,

MGA BALITA

Pinahintulutan ng Intendencia general na
sa Macabibe (Pampanga) ay maglagay ng
tindahan ng Efectos timbrados at si D. Ma-
riano Himarong ang inihalal na magbibili.

—Ibinabalita ng isang telegrama sa Puerto
España, isla de la Trinidad, na malaon ng
si M. Kaufmann, may ari ng ilang mina ng
guinto sa Guayana británica, ay nacaatagpo
ng isang mina ng diamante at 638 ang batong
nacuha.

Pauang ipinadala sa isang périto lordenense
at sinabi nitong tatatlo lamang ang masama
datapua,t, ang 633 ay purong diamanteng
matingcad ang quinang.

—Ualang tauo ngayon ang plaza ng maes-
tro de instruccion primaria sa Hospital nang
S. José, na ang sueldo ay 180 pesos isang
taon ó 15 pesos isang buan, may bahay
at pagcain.

Ang may gustong lumugar doon ay mag-
hain ng solicitud sa naturang Hospicio hangang
26 nitong umiiral.

—Ibinabalita ng ibang periódico na ang ar-
quitectong si Sr. Hervas, sa caaaral upang
mailagan ang lagnat na palaguio gumaga-
la rito sa Maynila, na ang palagay ng iba,i,
nagbubuhay sa mga bubong na sine at lata,
ay gumaua ng panglagay sa quisame ang na-
turang arquitecto upang huag tumago ang init.

—Ang Cámara de Comercio ay tuman-
gap mula sa Sanghay ng dalauang cajong
biohi nang bulac na sinusulid upang pag-
aralan naman ang pagtatanim dito. Ang sinu-
lid na guinagaua sa naturang bulac ay toto-
ong nagugustuhan ng mga taga hapon, caya
isang mainam na calacal na paquiquinabangan.

Hinihintay naman ang isang librong mag-
tuturo ng pagtatanim ng naturang biohi.

—Isang di ugaling sello ay ipinagbili ng
isang comerciante sa Londres, sa halagang
6.250 pesetas.

Yao,i, isang sello americanong nilimbag sa
Bratteburg niyong 1846, at ang halaga ng
panahon yaon cahati lamang.

—Nagcagulo sa Bilbao, sa España, sapag-
ca,t, ang bayan ay ayao magtrabajo (huelga)
ay lumaban sa mga sundalo. Ang mga sun-
dalo ay binaril sila isa ang namatay at ma-
raming sugatan.

—Nabasa namin sa isang periódico ang
sumusunod:

19 de Junio de 1763. Sa fechang ya-
ong, ay nasaloc ng lambat ng magcapatid
na Juan at Julian de la Cruz na taga Oban-
do (Bulacan), sa lugar ng Hilingdóon, ang
larauan ng Ntra. Sra. de Salambao na nga-
yo,i, pintacasi sa naturang bayan.

—Sa Paris ay nagcatipon ang mga bantog
na medicong galing sa iba,t, ibang bayan
sa Europa, na ang caramiha,i, buhat sa In-
glaterra, Holanda, Luisa, Bélgica at Rusia.
Sarisaring casangcapang patalim na mabute
ang timpla ang taglay ng marurunong na
yaong nasanay na sa pag-laplap ng laman
ng tauong buhay! Sa madlang nagcatipon
ay binabangit ang ngalan ni Spencer Vello,
taga Londres Victor Horsley at Lansan Tast,
na pauang malilicsing bumiyac ng ulo at
tiyan ng tauo.

—Sinasabi ng *El Boletín* sa Visayas, na
dahilan sa pista at sa utos marahil nang
Capitan, ang isang polista ay nag-sindi ng
isang verso, ng maquitang hindi pumu-
toc ay quinuha,t, upang laguian uli nang
seben, ng hauac na ay sumabog sa caniyang
camay, natilamsican ang pulvurang na sa
isang tapayan at sumabog din naman at
maraming nasactan. ¡Hi...!...at!

—Ang mabuting gamot sa lagnat na *trancaso* ay magpurgá agad ng sicolong *sal catártica* cing mataunda, at cing bata ay *manilo* ó aceite de castor, na mahina lamang. Mabuti naman ang magpasuca cing matanda caya uminom ng caunting *ipecacuana* at damihan ang tubig na mainit.

Ang aming mga Traductor ay *natrancaso* din, at ang nacausap namin ay isang inglés, caya po cayo na ang bahalang magpuno ng calculangan at casamaan ng pagcatagalog nang mga balita.

—Masaya ang triduo ni Sta. Rita na guinaua sa S. Agustin at maraming magagandang asociada ang naquita namin.

Masaya din ang pista ng Cruz sa Uli-uli (S. Miguel) lalong lalo na ng mabagsac ang bitin sa pag-aagauan at pagtutulacan ay maraming tinamaan ng liotic.

Gayon ding casaya ang pista at procesión ng Cruz sa barrio ng Bambang (Sta. Cruz.)

—Inihalal na Cura interino sa S. Pedro Macati si P. Nicolás Avendaño, coadjutor sa Sta. Cruz, at ang capellan sa Convalecencia si P. Pablo Tecson, at sa S. José si P. Gil.

—Yarina ang puente de Ayala sa S. Miguel at malapit ng hubucsan.

—Dapat ninyong ipasulat sa Registro de Propiedad ang inyong mga documento at recibo ng sanglaan ng lupa, sapagcat, ma, i, bagong Real Orden fecha á 16 ng Marzo nitong taóng ito, na cing hindi ninyo tutuparin, hindi tatanggapin at hindi quiquilanlin sa Hocoman.

—Sa á 5 ng buang papasoc ay gagauin ang inauguracion ng bahay ng *Banco agrícola* ó maglulupa sa Bataan; masayang masaya at tama sa arao ng toma de posesion ng aming caibigaang si D. Pedro de Leon, Gobernadorcillo electo sa Balanga. Pagpapasalamat cami sa pag-anyaya ng marunong na Director ng nasabing Banco na si D. José M. J. Lerma.

—Nasuspindi ang pagca embargo ng Banco Hong-kong Sanghai.

—Napulot sa ilog ng Napindar ang bangcay ng bata na si Gregoria Reyes na anim na taon lamang ang edad, na nalunod. Caya pag-ingtan ninyo ang mga bata.

—Nahuli sa Lipa ang pinagbibintangan na nangag-o sa apat na magandang dalaga na taga roon na nagecarruaje. Ngunit, ninyong agauin ay lumeban ang isa sa canila at na-

sira tuloy ang peineta na ibig agauin. Bien, bien, matapang na dalaga.

—Namatay ang Teniente ng Veterana sa Ermita na si D. José Arias Bobis.

—Hinuli ng veterana ang isang inglés na lasing.

—Sinalvaje ng mga insic ang mga Extranjero sa bayan nila, sinunog ang mga bahay at maraming pinatay at inagauan. Caya ang sabi, ang mga franceses ibig na namang guerrahin ang mga insic, at pati ng ating Gobierno nag-utos doon ng isang vapor de guerra, para amponin ang mga castila at maraming tagalog na cababayan natin sa Sanghai.

—Mayroon tinamaan ng liotic ng lunes sa tulay na malapit sa farola at namatay. At ganon din ng martes sa barrio ng Dulumbayan ay nasunog si Andres Macorte at ang batang Valentina Ramirez, na may tatlong taon lamang, ng naroon sa bahay ni Leocadio Magno.

—Biniguian ng titulo de propiedad ng lupa sa Tambobo, si P. Roman Sta. Maria, sa Cavite Viejo si D. Juana Matta.

—Inihalal na Cura sa Alaminos (Laguna) si R. franciscano Fr. José María del Val.

E. P. D.

D.ª Petrona Lecaros de Montellano

(Ha fallecido el día 12 del actual.)

Su desconsolado esposo, hermano y demás parientes ruegan á sus amigos la tengan presente en sus oraciones.

Boac 15 de Junio de 1891.

EL PATRIOTA

Fábrica de tabacos y cigarrillos

ASUNCION N.º 6, BINONDO (ANTES ILANG-ILANG 10)

Telefono n.º 223

La bondad y baratura de mis tabacos elaborados (en diferentes menas) cigarrillos y mascadas, lo dice el constante favor que recibo del público que á por fia acude á mi espendio, y las demandas de todas las provincias del Archipiélago, hasta del Extranjero.

Encarecer en esta lo añejo, y excelencia del tabaco Isabela, la elaboracion esmerada, papel superior expresamente encargado, todo es pálido, hasta ocioso decir, porque se recomienda á sí mismo y es tan popular ya su fama.

Solo me queda hacer patente en ésta mi eterno agradecimiento á mis impeterritos favorecedores.

Ang buti at camurahan ng mga yari cong tabaco (niba, t, ibang ayos) cigarrillo at mascada ay pinatotohanan ng uslang licat na pagsisicican ng dumadaló sa aquing tindahan at ng mga hinihingi sa isat ng provincia nitong Sangcapuluan pati ng taga ibang lupa.

Purihin dito ang sarap at galing ng tabacong Isabela, ang calinisan ng yari, panguleng papel na sadiang ipinagbibilin ay pauang cabughauan at catamiran na lamang ang magsabi, pagcat, ipinagtatagubilin ng sarili niyang buti at lubhang calat na ang pagcacabantog.

Uala na acong sucat gauin cundi ang ilimbag dito ang uslang hangang pasasalamat sa mga nagpapairrog sa aquin

PRECIOS ORIENTES

	Ps	Cent.		Ps.	Cént.
Regalias: en cajoncito en 50 cigarros el millar.	12	50	Regalias, 50 tabacos isang cajon ang isang libo	12	50
Idem, en atados, el millar.	10	"	Idem nabibigquis, ang isang libo.	10	"
2.a Habano en cajoncitos de 50 y 100 cigarrillos, el millar.	7	50	2.a Habano sa cajoncito na 50 at 100 cigarrillos, ang isang libo.	7	50
Conchitas en cajoncitos de 50 id. el millar	5	"	Conchitas, sa cajoncito na 50 ang laman ang isang libo.	5	"
3.a Habano en atados en millar.	5	"	Mascadahin 6 tabacos isang bigquis, baw, t, 100 bigquis.	5	"
Mascadas en atados de 6 cigarros, cada 100 atados.	5	"	Guinayat at minisua baw, t, libra.	"	15
Picadura y hebra en libras, cada libra.	"	15	Cigarrillos alcoy ang papel guinayat at minisua, 24 ang laman ng cah, ang 100.	1	87 4
Cigarrillos papel alcoy en picadura y en hebra cajetillas de 24 pitillos el 100.	1	87 4	Idem papel china, 100.	"	93 6
Idem papel china el 100 de cajetillas.	"	93 6			

ESTANISLAO LEGASPI Y RIVERA.

ISANG HILING

Hinihiling namin sa mga suscritor na taga S. Mateo, Baliuag, Bustos at Obando na magbayad sana.

Ganon din ang sinasabi namin sa mga guinoong sa Hagonoy na si D. Casimiro Bernardo, D. Santiago Trillana Cruz; Cesario Bartolomé, taga Malolos; D. Jacinto Arañego, D. Egracio de Castro Meycauayan, D. Feliciano Espejo, Plácido Borcena, Julian Cadiz, taga S. José; D. Pedro Constantino, taga Bigaa at iba pang lalabas, pagtanggap ng sulat ng corresponsal.

At ang tagá S. Mateo na si D.ª Silvestra de la Paz, D.ª Andrea Santos at D. Gervasio Bernardo.

CORRESPONSALES

Provincias	NOMBRES	Pueblos
Batangas .	D. Nicolás Gonzalez .	Tanauan.
"	" Catalino Dimayuga .	Lipa.
Bataan .	" José M. J. Lerma .	Balanga.
Bulacan .	" Simplicio del Rosario.	Bulacan.
Cavite .	" Daniel Tia Tirona .	Cavite Viejo
"	" Felix Lopez .	Indan.
Manila .	" Arcadio del Rosario .	Malabon.
Ilocos Sur.	" Mena Crisólogo .	Vigan.
Laguna .	" Pedro Perlas .	Sta. Rosa.
Mindoro .	" Ciriaco Soldevilla .	Gazan.
N.ª Ecija .	" Eulogio Ochangeo .	Cabiao.
Pampanga.	" Mariano Alejandrino .	Arayat.
"	" Luis Ballarini .	S. Fernando
Tayabas.	" Santiago Jara .	Tayabas.
Zambales .	" Benedicto Erguerra .	Iba,

IMPRENTA DE SANTA CRUZ

DE

D. JOSÉ DE JESÚS Y ROSARIO

EDITOR PROPIETARIO DE *La Lectura Popular*.
20.—CARRIEDO.—20.

IMPRESIONES DE TODAS CLASES

VARIADO SURTIDO

en papelería y efectos de escritorio.

HISTORIA DE FILIPINAS

La que empezó á escribir Isabelo de los Reyes por encargo de la *Revista Católica*, la continuará por cuenta de la Empresa *La Lectura Popular* para los suscritores y otros que deseen pagar á razon de cuatro cuartos por entrega. Ya están impresas 11 entregas y pronto se venderán encuadernados los ejemplares que no se vendan sueltos.

—Hinihiling namin na pagcalooban ng magbayad ang familia ni D. Romualdo de Bailen ang caniyang suscripcion, ganon din sila don Marcelino Basa, tagá Rosario, sa aming iisang tunay na corresponsal na si D. Felix Lopez; sila D. Catalino Abueg, Pablo Abindo, Hermenegildo Profeta, sa nasabing bayan, at si D. Antonio Dacon taga Sta. Cruz.

Imp. de Santa Cruz, calle 20,